Eduskunta
Talousvaliokunta

Lausunto E-kirjeestä tavaroiden kestävää kuluttamista koskevan aloitteen vaikutustenarviointiin (E 35/2022 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjien lausuntoa tavaroiden kestävää kuluttamista koskevan aloitteen vaikutustenarviointiin laaditusta E-kirjeestä (E 35/2022 vp). Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Tuotteiden uudelleenkäytön ja korjauttamisen edistäminen kiertotalouden periaatteiden mukaisesti on kannatettava tavoite. Näiden tavoitteiden edistäminen vaatii yhtäaikaisesti sekä toimenpiteitä, joilla kuluttajia kannustetaan kunnostamaan tai korjauttamaan tavaroita, että toimenpiteitä, joilla yrityksiä kannustetaan tarjoamaan korjauspalveluita sekä investoimaan käytettyjen ja kunnostettujen tuotteiden jälleenmyyntiin. Sääntelyratkaisuissa on otettava huomioon taloudelliset tekijät ja huomattava, ettei tarjonta synny sääntelemällä. Liian tiukat velvoitteet voivat hidastaa suotuisaa kehitystä uusien kiertotaloutta tukevien liiketoimintamallien kehitykselle.

Kuluttajan valinnoilla on keskeinen merkitys

Kuluttajien valinnoilla on keskeinen merkitys kestävää kulutusta koskevan tavoitteen saavuttamisessa. Kuluttajia on ohjattava käyttämään ja ylläpitämään tavaroita niin, että ne kestävät mahdollisimman pitkään. Kuluttajien valintoja voidaan ohjata myös sääntelyratkaisuilla, jotka kannustavat tavaroiden korjaamiseen.

E-kirjeessä suhtaudutaan varauksellisesti kuluttajan valinnanvapauden muutoksiin. Katsomme, että kuluttajan vapautta valita tavaran korjaamisen ja korvaamisen välillä olisi perusteltua rajoittaa kestävyystavoitteiden edistämiseksi. Kuluttajan valinnanvapaus ei tosiasiassa ohjaa tavaroiden korjaamiseen, sillä ekologisista seikoista huolimatta tavaran vaihtaminen on sen korjauksen sijaan kuluttajille usein houkuttelevampi vaihtoehto. Valintaoikeus pitäisi olla myyjällä, jolla on paras asiantuntemus tuotteistaan ja siitä, milloin tavaran korjaaminen tai vaihtoehtoisesti tavaran vaihto on järkevämpää taloudelliset ja ympäristöseikat kokonaisuutena huomioiden.

Kuluttajalla ei myöskään ole kannustimia tavaran korjaamiseen. Mikäli tavaran virhetilanteissa kuluttaja valitsee tavaran vaihdon uuteen, tällä ei kuitenkaan ole velvollisuutta maksaa vaihdetusta tavarasta saadusta käyttöhyödystä. Korjauttamiseen kannustaisi se, että kuluttajan valitessa tavaran vaihdon kuluttajalla olisi velvollisuus maksaa tavaran käytöstä virheen ilmenemishetkeen asti.

Pidämme lähtökohtaisesti kannatettava sitä, että tavaroiden korjaaminen asetettaisiin etusijalle korvaamiseen nähden tilanteissa, joissa korjaaminen on halvempaa tai samanhintaista kuin korvaaminen. Edellytys voisi kuitenkin johtaa virheen oikaisun monimutkaistumiseen, jos jokaista virhetapausta varten elinkeinonharjoittajan olisi tehtävä tarkka kustannuslaskelma.

Elinkeinonharjoittajien velvoitetaakkaa ei tule kasvattaa

On huomattava, että korjausoikeuden osalta on vaikea löytää ratkaisuja, jotka sopivat kaikille tuoteryhmille ja tuotteille. Riittävä tuotekohtainen tarkastelu on tarpeen tavaroiden uudelleenkäyttöä ja korjauttamisoikeutta edistettäessä. Harkitsemattoman laaja tai joustaman korjauttamisoikeus voi johtaa korjauksien laadun heikentymiseen ja jopa tavaroiden turvallisuusriskeihin.

Uusien kestävän kuluttamista edistävien toimenpiteiden osalta on pidettävä huolta siitä, ettei elinkeinonharjoittajien velvoitetaakka muodostu kohtuuttoman raskaaksi. Elinkeinonharjoittajille asetettavien tiukempien velvoitteiden osalta on huomattava, että taakka niistä jää usein myyjälle eikä valmistajalle. Valmistajalla on kuitenkin myyjän sijaan ratkaiseva rooli sen suhteen, ovatko tuotteet suunniteltu kestäviksi ja korjattavaksi. Valmistajan vastuuta pitää myös tarkastella, jotta voidaan varmistaa se, että tuotteet ovat valmistettu korjattavaksi ja että niihin on myös saatavilla varaosia, jotta tuotteiden korjaaminen on tosiasiassa mahdollista.

Suomen Yrittäjät yhtyy E-kirjeen kantaan siitä, että kaavaillut muutosehdotukset, joiden mukaan elinkeinonharjoittajien olisi tarjottava kuluttajille korjauspalveluja senkin jälkeen, kun virhevastuuaika on päättynyt, olisivat erityisesti pk-yritysten kannalta kohtuuttomia. Elinkeinonharjoittajien oikeusvarmuus edellyttää, ettei niihin voida kohdistaa vaatimuksia lakisääteisen vastuuajan jälkeen. Vaatimuksiin olisi hyvin hankalaa varautua, mikäli elinkeinonharjoittajien olisi tarjottava korjauspalveluita määräämättömän ajan virhevastuun päättymisen jälkeen. Mahdollisesti pitkäkin ajan jälkeen kohdistettavat vaatimukset pakottaisivat myyjiä sisällyttämään kohonneen riskin kuluttajatuotteiden hintoihin. Kuluttajatuotteiden hinnannousu ei myöskään olisi kuluttajien edun mukaista.

Virhevastuun keston pidentämistä koskevat vaihtoehdot eivät ole toteuttamiskelpoisia

Virhevastuun keston pidentäminen tai uuden virhevastuuajan alkaminen voisi johtaa tavaroiden määrittelemättömän pitkiin virhevastuuaikoihin. Jokapäiväisen liiketoiminnan kannalta olennainen virhevastuusääntely tulee olla mahdollisimman yksinkertaista, jotta yksittäisissä tapauksissa virhevastuun olemassaolon selvittäminen ei muodostu kohtuuttoman hankalaksi.

E-kirjeessäkin todetun mukaisesti painotamme, että sääntelymallit, jotka koskevat tavaroiden virhevastuun keston pidentämistä eivät ole toteuttamiskelpoisia, koska virhevastuun kestoa ei ole EU:ssa yhdenmukaistettu. Pidämme kuitenkin virhevastuun kestoon kohdistuvia muutoksia tarkoituksenmukaisina, jos niillä tähdätään virhevastuuaikojen yhdenmukaistamiseen EU:ssa. Virhevastuun keston yhdenmukaistaminen EU-tasolla helpottaisi yritysten toimintaa sisämarkkinoilla.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Karoliina Katila
asiantuntija